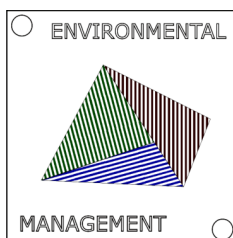

Z HISTÓRIE ČESKOSLOVENSKEJ FUTUROLÓGIE I. - MILOŠ ZEMAN A ROZVOJ FUTUROLÓGIE V ČESKOSLOVENSKU

Ivan KLINEC

FROM THE HISTORY OF THE CZECHOSLOVAK FUTUROLOGY I. - MILOŠ ZEMAN AND THE DEVELOPMENT OF FUTUROLOGY IN CZECHOSLOVAKIA

ABSTRAKT

Miloš Zeman patrí k zakladateľom a priekopníkom rozvoja futurologie v Československu. Významne prispel k rozvoju futurologického myslenia v Československu a k jej organizačnému a inštitucionálnemu zastrešeniu. Venoval sa futurologii a prognostike. Napísal a vydal prvý úvod do futurologie v Československu. Publikoval množstvo článkov a publikácií, venovaných futurologii, prognostike, vede a predvídaní a výskumu budúcnosti.

KEÚČOVÉ SLOVÁ: futurologia, prognostika, veda o predvídaní, výskum budúcnosti

ABSTRACT

Miloš Zeman is one of the founders and pioneers of the development of futurology in Czechoslovakia. He significantly contributed to the development of futurological thinking in Czechoslovakia and to its organizational and institutional coverage. He focused on futurology and forecasting. He wrote and published the first introduction to futurology in Czechoslovakia. He has published a number of articles and publications, devoted to futurology, forecasting, science of foresight, and future research.

KEY WORDS: futurology, forecasting, science of foresight, futures research

Úvod

Miloš Zeman patrí k zakladateľom a priekopníkom rozvoja futurologie v Československu. Významne prispel k rozvoju futurologického myslenia v Československu a k jej organizačnému a inštitucionálnemu zastrešeniu. Venoval sa futurologii a prognostike. Napísal a vydal prvý úvod do futurologie v Československu. Publikoval množstvo článkov a publikácií, venovaných futurologii, prognostike, vede a predvídaní a výskumu budúcnosti. Miloš Zeman používal rôzne názvy pre vedu o budúcnosti. Najčastejšie používal pojem futurologia, čo znamená veda o budúcnosti. V období normalizácie, keď bol pojem futurologia nežiadúci, požíval Miloš Zeman pojmy prognostika, výskum budúcnosti, veda o predvídaní, veda o budúcnosti a ďalšie. Vždy však išlo o tú istú vedu o budúcnosti, a teda o futurologiu.

Štúdium a futuroológia

Miloš Zeman sa narodil 28 septembra 1944 v Kolíne v Protektoráte Čechy a Morava. V rokoch 1959 až 1963 študoval na Strednej ekonomickej škole v Kolíne. V rokoch 1965 až 1969 študoval na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej v Prahe. Napísal vyše 500 stranovú diplomovú prácu s názvom Futurologie a budoucnost. Od roku 1969 vyučoval prognostiku na Vysokej škole ekonomickej v Prahe.

Futurologická spoločnosť

V roku 1968 bola z podnetu Miloša Zemana v Prahe založená Futurologická spoločnosť (býva uvádzaná tiež ako Československá futurologická spoločnosť), ktorá vznikla z bývalého študentského futurologického klubu¹. Táto bola koncom roku 1970 zrušená.

21. marca 1968 založili študenti Vysokej školy ekonomickej v Prahe Futurologický klub. 19. augusta vznikla z tohto klubu Futurologická spoločnosť ako kolektívny člen Socialistickej akadémie v Prahe. Prvým predsedom Futurologickej spoločnosti sa stal spolužiak Miloša Zemana a študent Vysokej školy ekonomickej Vladimír Opatrný². Miloš Zeman vykonával funkciu podpredsedu a Ota Šulc bol vedeckým tajomníkom Futurologickej spoločnosti.

Futurologická spoločnosť mala teda v čase vzniku nasledovných funkcionárov:

- Vladimír Opatrný – predseda spoločnosti
- Miloš Zeman – podpredseda spoločnosti
- Ota Šulc – vedecký tajomník spoločnosti

V septembri 1968 vydala táto Futurologická spoločnosť Deklaráciu Futurologickej spoločnosti (The Futurological Society – A Declaration)³.

V tejto deklarácii boli vymenované aktivity, ktorým sa chcela Futurologická spoločnosť venovať:

- Organizácia prednáškového cyklu o futuroológii pre širšie publikum. Postupné rozširovanie prednáškovej aktivity na univerzitnej pôde.
- Organizácia heuristických diskusií a seminárov pre členov Futurologickej spoločnosti.
- Publikovanie periodických futurologických časopisov a kníh.
- Vytvorenie a vybudovanie informačného centra a futurologickej knižnice.
- Vypracovanie expertných správ a oponentúr dlhodobých projektov špecializovaných organizácii.
- Vypracovanie prvých návrhov a metodologických štúdií.
- Kontakt s medzinárodne prominentnými osobnosťami futurologickej vedy a vzájomná výmena informácií vrátane vypracovaných prognóz s futurologickými inštitúciami v rozvinutých priemyselných krajinách.⁴

V rámci Futurologickej spoločnosti mal pracovať stály tím, ktorý sa mal zaoberať základným výskumom na poli futurologie⁵. Úvodný materiál, ktorý bol spracovaný pre tento stály tím publikoval Miloš Zeman v roku 1969 v štvrtom čísle Filozofického časopisu pod názvom Futurologie a filosofie⁶.

¹ Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981, Potuček, Martin (2004): 3. Prognózovanie ve světe a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky.

Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia

²Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírom Opatrným. deník.cz, 8.3.2013

³Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Köln, Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin, F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meisenheim an Glan, 1968

⁴Tamtiež.

13. až 15. decembra 1968 sa konal v Kroměříži prvý celoštátny seminár českých a slovenských futurologov, na ktorom bol prezentovaný materiál Československo 1985-2000, ktorý bol spracovaný pre túto konferenciu⁷. Futurologická spoločnosť pripravovala vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely) v spolupráci s Výskumným ústavom priemyslu a stavebníctva a ministerstvom techniky⁸.

V roku 1969 Miloš Zeman obhájil na záver štúdia na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej v Prahe diplomovú prácu s názvom Futurologie a budoucnost. Táto práca mala rozsah 500 strán.

Projekt dlhodobej prognózy Československo 1985-2000

Miloš Zeman v článku Futurologie a filosofie uvádza tri etapy vypracovania dlhodobej makroprognózy Československo 1985-2000, ktoré Futurologická spoločnosť zamýšľala realizovať⁹:

1. etapa – vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely)
2. etapa – pokus o historickú verifikáciu vypracovaného simulačného modelu tzv. predvídanie minulosti
3. etapa – pokus o vypracovanie konkrétnej makroprognózy Československo 1985-2000, ktorá mala slúžiť ako oponentská alternatíva dlhodobého plánu.

Vydávanie futurologickej literatúry

V rokoch 1968 a 1969 vydal Miloš Zeman ako člen a zakladateľ Futurologickej spoločnosti dva zväzky Futurologického zborníku¹⁰, ktorý obsahoval informácie a rešerše o zahraničných futurologických teóriách a konceptoch. V roku 1969 vydal Miloš Zeman spolu s ďalším českým futurologom a prognostikom Otom Šulcom krátky 30-stranový Futurologický slovníček¹¹. V roku 1971 vydal Miloš Zeman prvý úvod do futurologie v Československu pod názvom Úvod do výskumu budoucnosti. Táto publikácia mala spolu 110 strán ide o ojedinelé, ale prakticky neznáme dielo Miloša Zemana, ktoré sa dnes nenachádza v žiadnej knižnici v Českej republike a takisto ani na Slovensku. V roku 1986 publikoval Miloš Zeman stručný náčrt vedy o predvídaní pod názvom Věda o předvídaní¹² v zborníku Niektoré problémy prognózovania vedy, ktorý vydal Kabinet teórie vedy a prognóz Výpočtového strediska SAV v rámci prác na Súhrnnej prognóze rozvoja Slovenska do roku 2010.

Úvod do výskumu budoucnosti

V marci 1971 vydal Miloš Zeman 110 stranovú publikáciu Úvod do výskumu budoucnosti¹³. Ide o prvý úvod do futurologie, vydaný v Československu. Miloš Zeman sa v úvode publikácie odvoláva na prácu „jednej z prvých prognostických skupín v ČSSR – medziodborového tímu „Teoretické základy komplexných spoločenských projektov“¹⁴. V jednotlivých častiach publikácie sa potom odvoláva na

⁵ Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532

⁶ Tamtiež.

⁷ Tamtiež.

⁸ Tamtiež.

⁹ Tamtiež.

¹⁰ Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Praha, Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Praha

¹¹ Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna

¹² Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídaní. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18

¹³ Zeman, Miloš (1971): Úvod do výskumu budoucnosti. 120 str.

¹⁴ Tamtiež.

viaceré publikácie tohto medziodborového tímu. Samotná publikácia je potom rozdelená na štyri časti. Obsah publikácie je nasledovný:

Predhovor

- I. Všeobecné otázky
 1. Prečo vedecké predvídanie ?
 2. Čo je budúcnosť ?
 3. Budúcnosť ako zmena.
 4. Možná budúcnosť.
 5. Odstrašujúca budúcnosť.
 6. Utópia versus veda o budúcnosti.
 7. Budúcnosť ako systém.
- II. Exploratívny prístup.
 1. Podstata exploratívneho prístupu.
 2. Príklady.
 3. Základné metódy.
- III. Normatívny prístup.
 1. Podstata normatívneho prístupu.
 2. Príklady.
 3. Základné metódy.
- IV. Spätnoväzobný prístup.
 4. Podstata spätnoväzobného prístupu.
 5. Príklady.
 6. Základné metódy.

Záverom.

Komplexné prognostické modelovanie

Od roku 1971 sa rozvoju prognostických modelov a metód venovala organizácia Sportpropag, kde bolo zriadené Oddelenie komplexného prognózovania. Český prognostik a futuroológ Miloš Zeman v rámci tohto oddelenia rozvíjal metódu Komplexného prognostického modelovania KPM, ktorej vytvorenie bolo inšpirované systémovou dynamikou Jaya Forrestera. Metóda KPM bola popísaná v roku 1981 v publikácii Modelování společenských systémů metodou KPM, ktorej autormi bol Vladimír Fajfr, Fedor Gál, Martin Potuček a Miloš Zeman¹⁵.

V roku 1983 bol Oddelením komplexného prognózovania Sportpropagu vydaný zborník článkov o metodológii výskumu budúcnosti pod názvom Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti¹⁶. Editorom zborníku bol český sociológ Miroslav Flek¹⁷. Publikovanie tohto zborníka bolo vtedajším politickým režimom vyhodnotené ako negatívne a oddelenie Sportpropagu bolo zrušené.

Miloš Zeman neskoršie pracoval vo viacerých inštitúciách a od roku 1990 v Prognostickom ústave SAV. Po vstupe do politiky sa už futuroológii a prognostike nevenoval. Iba občas sa vyjadroval

¹⁵ Faifr, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddelení komplexního modelování. Sportpropag

¹⁶ Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Praha : Sportpropag. Oddělení komplexního modelování

¹⁷ Tamtiež.

k problémom budúcnosti vo viacerých svojich knihách. Miloš Zeman sa neskoršie stal predsedom vlády Českej republiky a dva krát bol zvolený za prezidenta Českej republiky.

Záver

Miloš Zeman urobil nepochybne kus práce k položeniu základov futurologie v Československu a aj jeho zásluhou sa futurologia rozvíjala aj v nepriaznivých podmienkach vtedajšieho politického systému.

Vybraná bibliografia

Diplomová práca

Zeman, Miloš (1969): Futurologie a budoucnost. Diplomová práce. Národohospodářská fakulta, Vysoká škola ekonomická, Praha

Knihy

- Šebelík, Ján, Zeman, Miloš (1988): Simulační model zemědělského podniku. Státní zemědělské nakladatelství. Praha, 143 str.
- Zeman, Miloš (1989): Analytické a simulační hry na počítačovém modelu. Státní zemědělské nakladatelství. Praha, ISBN 80-85000-48-2, 88 str.
- Zeman, Miloš (1991): Naše posttotalitní krize a její možná východiska. Alternativy, Praha, 82 str.
- Zeman, Miloš, Bauer, Jan (1995): Zpověď bývalého prognostika. Dekon, Praha, ISBN 80-85814-23-4, 211 str.
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, která v roce 1991 nevyšla. Horizont, Praha
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr, Jüngling, Petr (2001): Tak pravil Miloš Zeman aneb Prognostikovo pozdní odpoledne. Votobia, Praha, 2001, ISBN 80-7220.104-2, 139 str.
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha, 344 str.
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr (2012): Zpověď informovaného optimisty. Rozhovor s Petrem Žantovským. Nakladatelství Čas, ISBN 978-80-87470-85-5, 221 str.

Štúdie a zborníky

- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna, Praha, 29 str.
- Zeman, Miloš (1971): Úvod do výzkumu budoucnosti. 120 str.
- Zeman, Miloš (1975): Komplexní prognostické modelování. Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR. Praha, 104 str.
- Zeman, Miloš (1977): Prognostika a řízení. Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR. Praha, 88 str.
- Zeman, Miloš (1980): Hypotetika. Oddelení komplexního modelování. Sportpropag, Praha
- Faifř, Vladimír, Gal, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Oddelení komplexního modelování. Sportpropag, Praha, 474 str.
- Zeman, Miloš (1985): Úvod do systémové prognostiky. Příručky specialisty. Sv. 8. Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR. Praha, 87 str.

Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. (Sborník statí). Zpracoval kolektiv auturu. Dum techniky ČSVTS, Praha, 141 str.

Články v časopisoch a zborníkoch

- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): Úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a politická ekonomie. In: Politická ekonomie č. 6 / 1969, Ročník 17, str. 481-490
- Zeman, Miloš, Šulc, Ota (1970): Sovětska prognostika o budoucnosti (perspektivy futurologie). In: Hospodářské noviny č. 17 / 1970, ročník 13, str. 11
- Zeman, Miloš (1970): K budoucnosti ekonomických systémů. In: Politická ekonomie č.12 / 1970, str. 1089 - 1100
- Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
- Zeman, Miloš (1974): Remarks on Teratological Forecasting Models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6/1974, str. 209-217
- Zeman, Miloš (1979): Three Generations of Forecasting Methods. In: Prace Naukownawcze i Prognostyczne, 4/1979
- Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovešedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav, Zeman, Miloš (1983): Několik slov závěrem. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovešedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1984): Forecasting Modelling by Means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, str. 105-133
- Zeman, Miloš (1986): K problematice přechodu mezi aktuálním a potenciálním v prognostických modelech. Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. (Sborník statí). Zpracoval kolektiv auturu. Dum techniky ČSVTS, Praha, 141 str., str. 71-80
- Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídání. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1986): Prognostické modelování metodou KPM. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 68-84
- Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35
- Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Listy. Časopis československé socialistické opozice č.5/1989, říjen 1989, str. 37-39

- Zeman, Miloš (1990): Konec pseudoproblému. In: Národní hospodářství č. 7 / 1990, str. 32-34
Zeman, Miloš (1990): Vlastní životopis. In: Mladý svět č.41 / 1990, str. 5
Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992

Rozhovory

- Zeman, Milos (1989): Prognostika jako systém včasného varování. Rozhovor s Ing. Milošem Zemanem. In: Lidová demokracie. 1. prosinec 1989
Zeman, Miloš, John, Radek, Beniak, Luboš (1990): Prognostik má byt nepopulárni. Rozhovor s Milošem Zemanem. In: Mladý svět č.41 / 1990, str. 5-7

Literatúra

- Andersson, Jenny (2012): The Great Future Debate and the Struggle for the World. In: American Historical Review. Volume 117, Issue 5, 1 December 2012, Str. 1411–1430
Andersson, Jenny, Rindzevičiūtė, Eglė (editors) (2015): The Struggle for the Long Term in Transnational Science and Politics. Forging the Future. Routledge, New York, London
Andersson, Jenny (2018): The Future of the World. Futurology, Futurists, and the Struggle of the Post-Cold War Imagination. Oxford University Press, Oxford, United Kingdom
Ještě jeden živorní příběh Miloše Zemana. Zeman znovu 2018. Kancelář Miloše Zemana kandidáta na prezidenta České republiky. Praha 2018
Návrh stanov Futurologického klubu. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 26
Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv autů. Praha: Dum techniky ČSVTS
Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981
Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
Zeman, Miloš (1969): Úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
Zeman, Miloš (1971): Úvod do výzkumu budoucnosti.
Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6
Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídání. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18
Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35
Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro

- vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku
Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Listy. Časopis československé socialistické opozice
č.5/1989, říjen 1989, str. 37-39
- Zeman, Milos (1989): Prognostika jako systém včasného varování. Rozhovor s Ing. Milošem
Zemanem. In: Lidová demokracie. 1. prosinec 1989
- Zeman, Miloš, John, Radek, Beniak, Luboš (1990): Prognostik má byt nepopulární. Rozhovor
s Milošem Zemanem. In: Mladý svět č.41 / 1990, str. 5-7
- Zeman, Miloš (1990): Konec pseudoprotblému. In: Národní hospodářství č. 7 / 1990, str. 32-34
- Zeman, Miloš (1991): Naše posttotalitní krize a její možná východiska. Alternativy, Praha, 82 str.
- Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue
2, March 1992
- Zeman, Miloš, Bauer, Jan (1995): Zpověď bývalého prognostika. Dekon, Praha, ISBN 80-85814-23-4,
211 str.
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, ktorá v roku 1991 nevyšla. Horizont, Praha
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr, Jüngling, Petr (2001): Tak pravil Miloš Zeman aneb Prognostikovo
pozdňi odpoledne. Votobia, Praha, 2001, ISBN 80-7220.104-2, 139 str.
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha, 344 str.
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr (2012): Zpověď informovaného optimisty. Rozhovor s Petrem
Žantovským. Nakladatelství Čas, ISBN 978-80-87470-85-5, 221 str.

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.